

college 4: toepassingen

Zoals *oppervlakte* de integraal van *lengten* over een interval is, zo wordt *inhoud* de integraal van *oppervlakten* over een interval: de limiet van de som van steeds dunnere 'plakjes' van het lichaam.

Voorbeeld

De inhoud van een bal met straal R (zie p. 421)

Dit wordt de integraal, voor x lopend van $-R$ tot R , van het volume van cirkelschijfjes met straal die afhangt van x . Dat volume is $O(x) dx$, waar $O(x)$ de oppervlakte van de cirkel is. De inhoud wordt dan

$$\int_{-R}^R O(x) dx.$$

Eerst de oppervlakte van een cirkel met straal r :

$$O(r) = \int_{-r}^r 2\sqrt{r^2 - x^2} dx.$$

Gebruik de substitutie $x = r \cos \theta$, dus $dx = -r \sin \theta d\theta$:

$$\begin{aligned} O(r) &= - \int_{\pi}^{2\pi} 2\sqrt{r^2 - r^2 \cos^2 \theta} \, dr \cos \theta \\ &= - \int_{\pi}^{2\pi} 2r \sqrt{1 - \cos^2 \theta} \, r \sin \theta \, d\theta \\ &= - \int_{\pi}^{2\pi} 2r^2 \sin^2 \theta \, d\theta \\ &= \int_{\pi}^{2\pi} 2r^2 \left(\frac{1}{2} - \frac{1}{2} \cos(2\theta) \right) \, d\theta \\ &= \int_{\pi}^{2\pi} r^2 - r^2 \cos(2\theta) \, d\theta \\ &= \left(r^2 \theta - \frac{r^2}{2} \sin(2\theta) \right) \Big|_{\pi}^{2\pi} = \pi r^2. \end{aligned}$$

Ter plekke van x wordt van de bal een cirkelvormig plakje afgesneden met straal $\sqrt{R^2 - x^2}$. De oppervlakte van die cirkel is π maal het kwadraat van die straal, en dus is de inhoud van de bal met straal R gelijk aan

$$\int_{-R}^R \pi \sqrt{R^2 - x^2}^2 dx = \pi \left(R^2 x - \frac{x^3}{3} \right) \Big|_{-R}^R = \frac{4}{3} \pi R^3.$$

Voorbeeld

De inhoud van een (scheve) kegel met cirkelvormige basis (straal r) en hoogte h (zie p. 421)

Natuurlijk is weer $I = \int_0^h O(x) dx$, waar $O(x)$ de oppervlakte van de cirkel op hoogte x is. Enige probleem is om $O(x)$ te bepalen. Gegeven is dat $O(0) = \pi r^2$ en $O(h) = 0$. Op hoogte x verhoudt de straal van de cirkel zich tot r als $h - x$ tot h , en daarom is

$$O(x) = \pi \left(r \frac{h - x}{h} \right)^2 .$$

Dus de inhoud van de scheve kegel

$$\begin{aligned} I &= \int_0^h \pi r^2 \frac{(h-x)^2}{h^2} dx \\ &= \frac{\pi r^2}{h^2} \int_0^h (h^2 - 2hx + x^2) dx \\ &= \frac{\pi r^2}{h^2} \left(h^2 x - hx^2 + \frac{x^3}{3} \right) \Big|_0^h \\ &= \frac{1}{3} \pi r^2 h. \end{aligned}$$

Wanneer een lichaam ontstaat door wenteling om een as (die we als x -as kiezen), wordt het volume $\int \pi f(x)^2 dx$ als de 'dikte', die we ter plekke x wentelen om de x -as, door $f(x)$ gegeven wordt. Immers, het 'plakje' ter hoogte x is dan een cirkel met straal $f(x)$.

Voor zo verkregen 'holle' omwentelingslichamen wordt de formule $\pi \int g(x)^2 - f(x)^2 dx$, als het lichaam wordt begrensd door $f(x)$ en $g(x)$.

Verkrijgen we een lichaam door wenteling om de y -as, dan sommeren we de 'schillen' met een hoogte van $f(x)$ op afstand x van de y -as. Die geven een bijdrage $2\pi x$ maal $f(x)$ maal Δx , en in de limiet geeft dat een integraal

$$2\pi \int x f(x) dx.$$

Voor een 'hol' lichaam ingeklemd tussen $f(x)$ en $g(x)$ krijgen we:

$$2\pi \int x(g(x) - f(x)) dx.$$

Voorbeeld

De inhoud van cilindervormige uitsparing (van straal r) in een bol (straal R). (zie p. 430)

Op afstand x van de oorsprong wentelt een schil van hoogte $2\sqrt{R^2 - x^2}$, hetgeen een volume

$$\begin{aligned} V &= 2\pi \int_0^r x \cdot 2\sqrt{R^2 - x^2} \, dx \\ &= 2\pi \int_0^{r^2} \sqrt{R^2 - u} \, du \end{aligned}$$

geeft, waar $u = x^2$, dus $du = 2x \, dx$. Dan:

$$\begin{aligned} V &= 2\pi \int_0^{r^2} \sqrt{R^2 - u} \, du \\ &= 2\pi \left[-\frac{2}{3} (R^2 - u)^{3/2} \right] \Big|_0^{r^2} \\ &= \frac{4}{3}\pi \left(R^3 - (R^2 - r^2)^{3/2} \right) \\ &= \frac{4}{3}\pi R^3 \left(1 - \left(1 - \frac{r^2}{R^2} \right)^{3/2} \right). \end{aligned}$$

Het **zwaartepunt** van een homogene plaat begrensd door $f(x)$ en de x -as op het interval $[a, b]$ wordt gegeven door de coördinaten (\bar{x}, \bar{y}) :

$$\bar{x} = \frac{\int_a^b x f(x) dx}{\int_a^b f(x) dx},$$
$$\bar{y} = \frac{\frac{1}{2} \int_a^b f(x)^2 dx}{\int_a^b f(x) dx}.$$

De **booglengte** L van een kromme gegeven door $y = f(x)$ over een interval $[a, b]$ is de integraal over de stukjes ter lengte $\sqrt{(dx)^2 + (dy)^2}$. Omdat $dy = f'(x) dx$, vinden we

$$L = \int_a^b \sqrt{1 + f'(x)^2} dx.$$

De functie f moet wel 'netjes' zijn: continu op $[a, b]$ met continue afgeleide $f'(x)$ (bijna overal).

Voorbeeld

De lengte van een cirkelboog (van straal 1). (zie p. 478)

Hier wordt $f(x) = \sqrt{1 - x^2}$, dus voor x tussen 0 en b

$$\begin{aligned} L &= \int_0^b \sqrt{1 + \left(\frac{-x}{\sqrt{1 - x^2}} \right)^2} dx \\ &= \int_0^b \sqrt{\frac{1}{1 - x^2}} dx \\ &= \sin^{-1} b. \end{aligned}$$

Wanneer we de kromme $y = f(x)$ wentelen om de x -as, krijgen als oppervlakte van het wentelingsoppervlak de integraal

$$O = 2\pi \int_a^b f(x) \sqrt{1 + f'(x)^2} dx,$$

immers, het is de integraal over de 'ringetjes' ter dikte $\sqrt{(dx)^2 + (dy)^2}$ met straal $f(x)$, dus lengte $2\pi f(x)$.

Voorbeeld

De oppervlakte van een bol (van straal r). (zie p. 483)

Hier is weer $y = f(x) = \sqrt{r^2 - x^2}$, zodat

$$\sqrt{1 + f'(x)^2} = \frac{r}{\sqrt{r^2 - x^2}},$$

en dan wordt de oppervlakte

$$\int_{-r}^r 2\pi r \, dx = 4\pi r^2.$$